

Verenigd
Schaakgenootschap
Maastricht

VSM zette Maastricht op de kaart

De oprichting van VSM ging als volgt: in februari 1968 kondigt Fred Engelhard, bestuurslid bij MSV, 'groot nieuws' aan 'voor de gehele Nederlandse schaakwereld'. Engelhard doelt op de oprichting van het *Gewestelijk Schaakgenootschap Maastricht*, een overkoepelend orgaan dat alle schaakclubs in Maastricht en omgeving onder één paraplu moet brengen. En dat zijn er nogal wat. Behalve MSV kunnen schakers terecht bij de PLEM-club, de KNP-club, het Vrolijke Paardje, Gronsveld, Eijsden en een jeugdafdeling. Samen goed voor ruim 150 schakers! Het oprichtingsfeest liegt er niet om. Niemand minder dan Viktor ('de Verschrikkelijke') Kortchnoi, enkele dagen eerder glorieus winnaar van het Hoogovenstoernooi, geeft een simultaan. Ook Nederlands kampioen Hans Ree komt tijdens het drukbezochte vijfdaagse (!) schaakfestijn zijn krachten meten met de VSM'ers. Beide topspelers scoren nagenoeg honderd procent.

Het kersverse bestuur besluit al vlug na de oprichting de naam van de nieuwbakken vereniging om te dopen tot *Verenigd Schaakgenootschap Maastricht*. De club telt bij de oprichting 130 leden en is daarmee op Rotterdam en Bussum na de grootste vereniging van het land.

Grootste van Nederland.

Na een half jaar zijn echter ook deze twee illustere clubs gepasseerd en mag VSM zich met 144 leden de grootste vereniging noemen. De bomen lijken tot in de hemel te groeien voor de Maastrichtse schakers. Een beetje fanatiek speler kan liefst zes dagen in de week schaken bij een van de clubjes onder de VSM-koepel! De grootte van de club begint al snel ook in het wedstrijdwezen zijn

vruchten af te werpen. Een Maastrichts jeugdteam wordt kampioen van Zuid-Nederland en VSM-teams scoren hoog in toernooien in Brussel en Keulen. Maar de hoogtijdagen duren slechts kort. De ledenvergadering van MSV, niet gelukkig met de gang van zaken, besluit tijdens een tumultueuze bijeenkomst in september 1969 uit VSM te stappen. Een aantal MSV'ers, waaronder de complete jeugdafdeling, is het daar niet mee eens en stapt alsnog over naar VSM.

Breuk.

De breuk is niet meer te lijmen. Tot grote spijt van het VSM-bestuur: 'We zitten nu te kijken met een gesplitst Maastrichts schaakleven. Enerzijds is er de Maastrichtse Schaakvereniging (MSV) waarvan de gemiddelde leeftijd der leden zeer hoog ligt, anderzijds is er 'ons' Verenigd Schaakgenootschap Maastricht (VSM) dat, zoals in het verleden, een dynamische, moderne vereniging met vele activiteiten zal blijven', schrijft het bestuur in clubblad *En Passant*. Het blijft echter niet bij het opstappen van MSV. Ook de KNP-club en het Vrolijke Paardje, die bij nader inzien hun zelfstandigheid toch maar niet wilden inleveren, geven er de brui aan.

Aan een zijden draadje.

Even hangt het bestaan van VSM aan een zijden draadje maar de overgebleven clubs, de schaaksoos, jeugdafdeling, en

** Het kampioensteam uit seizoen 1974/1975.*

de Plem-schakers, redden de vereniging. De club krabbelt langzaam weer op en de nodige verenigingsactiviteiten worden op touw gezet. Behalve in de interne competitie kunnen leden zich uitleven tijdens originele toernooitjes, zoals een 'zelfmoordschaakavond', een 'monsterschaakavond', groots opgezette simultaanseances en snelschaakwedstrijden. Tevens worden er lezingen gehouden over diverse openingen. In 1971 telt VSM alweer meer dan zeventig leden en is daarmee een van de grootste van Limburg. Het ledenaantal wordt overigens niet weerspiegeld door *En Passant* dat aan zijn vierde jaargang toe is. Het clubblad wordt immers in een oplage van liefst duizend nummers verspreid! In een van die nummers is te lezen hoe VSM I in het voorjaar van 1972 glorieus kampioen wordt van de eerste klasse. Na een nek-aan-nek race met het tweede team van Brunssum pakt VSM de titel. Om het kampioenschap te veroveren moest VSM in de slotwedstrijd tegen uitgerekend aartsrivaal MSV II bijna het schier onmogelijke verrichten. Winst met minimaal 6,5-1,5 was noodzakelijk. Het werd uiteindelijk 7-1. Bekende namen destijds in het basisteam: uiteraard Fred Engelhard zelf (100% score extern), Majo Nelissen (later veelvoudig

clubkampioen), Frans Neus (hardnekkig Neuss geschreven) en 'drs.' Maarten van Gils. Een jaar later zet de zegetocht zich voort. VSM wordt wederom kampioen en mag zich inschrijven in de KNSB-competitie. Gemiddelde leeftijd van het winnende team: 21 jaar! Het debuut in de landelijke competitie mag er ook zijn. De eerste wedstrijd tegen Eindhoven wordt weliswaar desastreus verloren, de vijf daaropvolgende matches eindigen in klinkende overwinningen. VSM doet lang mee voor de titel, maar eindigt uiteindelijk op de derde plaats. De opgang van VSM blijkt echter onstuitbaar.

Huzarenstuk.

In het seizoen 1974/1975 slaagt het eerste team erin om een huzarenstukje te voltooien. Het tiental promoveert naar de eerste klasse KNSB. Een historische promotie, want nog nooit wist een Limburgse club tot deze klasse door te dringen. De namen van de spelers die schakend Maastricht op de landelijke kaart zetten, doen ongetwijfeld nog steeds bij vele VSM'ers een belletje rinkelen: Engelhard, Fliiek, Van Herck, De Hert, Knipschild, Mostert, Nelissen (7,5 uit 9!), Neus, Partouns, v/d Steen, Veugen, Wolfs en Boey. Nog meer cachet krijgt deze prestatie als men bedenkt dat ook het tweede team (o.a. Rikers, Knubben, Vaessen) en het derde team in datzelfde jaar kampioen werden. Met recht een glorieus VSM-jaar!

Stabiele periode.

De tweede helft van de zeventiger jaren en de tachtiger jaren kenmerken zich door een stabielere periode van VSM. Een sterk eerste team dat steeds ofwel in de KNSB speelde of in de promotieklasse LiSB, een drietal andere teams in de lagere regionen LiSB. Het ledenaantal schommelde tussen de 70 en de 100. VSM kende steeds een bloeiende jeugdafdeling, in de beginjaren met name opgezet door Ton Knipschild. Later was vooral Douglas McLagan actief als jeugdleider. Dat resulteerde erin dat VSM altijd een aantal veelbelovende sterke

jeugdspelers kende, zoals Elbert Fliiek (in 1970 jeugdkampioen van Limburg), Pablo Mendes de Léon en Alfonso Gallardo. Deze laatste wist ooit medeclublid en grootmeester Heikki Westerinen in 26 zetten te verslaan:

H. Westerinen - A. Gallardo
 1. e4 e5 2. f4 d5 3. exd5 Lc5 4. Pf3 e4 5. Pe5 c6 6. dxc6 Pxc6 7. Pc3 Ph6 8. Pxc6 bxc6 9. Pxe4 De7 10. De2 Lg4 11. Dc4 0-0 12. d3 Lb6 13. Le2 Kh8 14. f5 Pxf5 15. Lxg4 Dh4 16. g3 Dxc4 17. Tf1 Pd4 18. Tf2 Pf3 19. Kf1 Lxf2 20. Pxf2 Pxd2 21. Kg2 Df3 22. Kxh2 Dxf2 23. Kh3 Df1 24. Kh4 Dh1 25. Kg4 f5 26. Kf4 Tae8 opgegeven (0-1)

* Grootmeester Heikki Westerinen.

Aanvankelijk waren de clubactiviteiten van VSM nog versnipperd over diverse lokaliteiten in Maastricht, maar vanaf 1982 ging de wens van het bestuur in vervulling om alle activiteiten te bundelen. Het BAM-gebouw aan de Brusselsestraat werd vanaf toen het vaste clublokaal van VSM. Begin tachtiger jaren was ook nog de tijd dat er diverse keren schaak (groot)meesters in Maastricht werden gesignaleerd om op uitnodiging van VSM hun kunsten in simultaanwedstrijden te demonstreren. Zo speelden onder anderen Withuis, Sosonko, Donner, Kuypers, Westerinen, Bouwmeester, Ljubojevic, en de onlangs overleden GM Tony Miles. Dat VSM-leden zich in deze simultaanwedstrijden niet onbetaamd lieten, tonen de volgende twee partijen. Allereerst

de partij van Sosonko tegen Nelissen, door de laatste van commentaar voorzien.

Sosonko - M. Nelissen
Schaaksimultaan Maastricht
 6 oktober 1980

1. d4 Pf6 2. c4 g6 3. Pc3 Lg7 4. e4 0-0 5. Pf3

5. e5 Pe8, 5. f4 d6 en 5. Pf3 c5 levert wit niets op, want het brede centrum is niet te handhaven.

5. ... d6

Konings-Indisch of ...

6. Le2 c5

Benoni of ...

7. 0-0 cxd4

Siciliaans!

8. Pxd4 Pc6 9. Le3 Ld7

Deze stelling bevat me helemaal niet voor zwart. Wit kan rustig een solide stelling met ruimte overwicht opbouwen, terwijl zwart moet afwachten. Maar onze hoofdredacteur (die naast me zat te zwoegen) merkte terecht op, dat je een simultaanspeler in het middenspel moet proberen te verslaan en niet in de opening. **10. Tc1 Tc8 11. b3 Da5 12. f3 Tfe8 13. Dd2 a6 14. Tfd1 Lh8** Hier moest ik vlug een zet doen. Dat is het nadeel in een simultaan; je kunt je bedenktijd niet indelen.

15. Lf1

De loper staat in de weg op e2. Nu kan wit eventueel Df2 spelen en de damevleugel van zwart aanvallen.

15. ... Pe5 16. Lg5 Tc5 17. Lxf6 exf6

Ik had me vergist. Lxf6 Lxf6 Pd5 Lg5 Dxc5 Pxf3 gaat niet, want er staat een paard op d5! Lg5 gaat dus niet en dat betekent dat ik op Pd5 Dxd2 moet doen maar speelt wit Pxf6 en ik ben mijn zwarte loper kwijt. De zwarte loper is mijn enige tegenkans, dus speel ik maar exf6. Nu moet ik zo snel mogelijk f5 zien te spelen om de loper te activeren.

18. Pd5 Dxd2 19. Txd2 b5 20. b4 Pxc4 21. bxc5 Pxd2

Als wit nu Lf1 wegspeelt dan volgt f5 (evt. na dxc5)

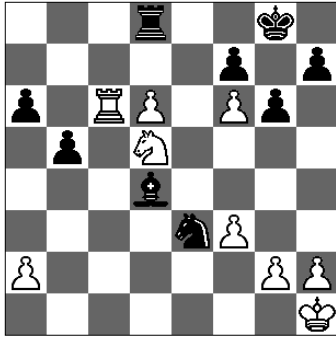
22. cxd6 f5 23. Pc6 Lxc6 24. Txc6 Td8

Zwart kan een stuk winnen met Ld4 Kh1 Pxf1 maar na d7 staat wit dan gewonnen.

25. exf5 Ld4

Nu kan het wel!

26. Kh1 Pxf1 27. f6 Pe3

Deze zet redt de stelling. Volgt nu Pe7 Kf8 d7 dan komt Lxf6. Ook na d7 Pxd5 Tc8 komt Lxf6.

28. Pxe3 Lxe3

Nu is het eenvoudig: pion f6 aanvallen, de b-pion op zwart zetten, zodat de loper die kan dekken, en dan een tochtgaatje voor de koning maken.

29. d7 Ld4 30. Txa6 b4 31. g4 h6

Nu hangt pion d7.

32. Td6 Le5 33. Td5 Lxf6 34. Kg2 Kf8 35. f4 Ke7 36. g5 hxg5 37. fxc5 Lc3 38. Tc5 Ta8

Hier schrokken de omstanders. Ze dachten dat Tc8 wint voor wit, maar de a-pion valt met schaak, waarna de b-pion gewoon doorloopt.

Daarom geeft Sosonko op. 0-1 Twee maanden later deed Frans Neus van zich spreken door op soortgelijke wijze Donner in een simultaan te verslaan. Deze partij, van commentaar voorzien door Frans Neus:

J.H. Donner - F. Neus
Simultaan Heliport Maastricht
14 december 1980

* Frans Neus

1. e4

Donner speelt in toernooien vrijwel uitsluitend 1. d4 en hij is geen al te grote theoreticus, dus er is hoop!

1. ... e5 2. Pf3 Pc6 3. Lb5 a6 4. La4 Pf6 5. 0-0 Le7 6. Te1 b5 7. Lb3 0-0

De inleiding tot de Marshall-aanval (8. ... d5), een erg scherpe variant met een pionoffer. De "Grote Meesters" zijn het na jarenlang analyseren nog niet eens over de speelbaarheid van deze opening.

8. h3

Een poging om de voornoemde variant te omzeilen. Andere mogelijkheden zijn a4, d4 en d3.

8. ... d5!?

Toch! In de theorieboeken wordt alleen 8. ... Lb7 gespeeld (met goed spel voor zwart). Ik dacht: h3 is een verzwakking van de witte koningsvleugel, terwijl juist daar zwart zijn kansen moet zoeken, en het enige verschil met de normale variant 8. c3 is dat wit nu het paard naar c3 kan ontwikkelen. Bovendien, dacht ik verder, is Donner niet zo'n goede kenner van de openingstheorie en speelt hij nooit 1. e4. Een beetje een kromme gedachte, zoals ik na de partij opmerkte toen ik er de openingsboeken nog eens op nasloeg. Donner heeft deze variant zelf al eens gespeeld (met 8. c3) met zwart tegen Fischer in Santa Monica, 1966. Overigens zijn nog enkele andere grootmeesters kenners van deze opening, zoals Spasski, Tal en Geller.

9. exd5 Pxd5 10. Pxe5 Pxe5 11. Txe5 c6

In de variant met 8. c3 is hier ook 11. ... Pf6 mogelijk (dit werd ook in de oorspronkelijke partij Capablanca - Marshall in New York, 1918, gespeeld). Nu kan dat niet, omdat het paard niet meer naar g4 kan. Overigens is gebleken, dat ook in de oorspronkelijke variant (8. c3) de zet 11. ... c6 beter is.

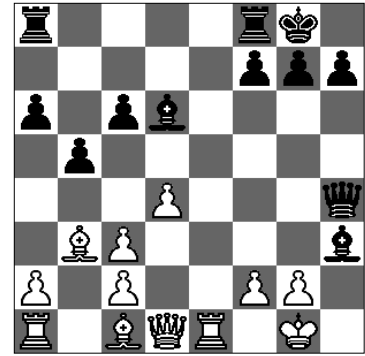
12. d4 Ld6 13. Te1 Dh4

De aanval op de witte koning begint! Lxh3 dreigt al.

14. Pc3

Dit is de zet die mogelijk is geworden door het achterwege laten van 8. c3. Nu kan Lxh3 niet direct vanwege 15. Te4, dus eerst:

14. ... Pxc3 15. bxc3 Lxh3!

Zwart heeft zijn pion terug. 16. gxh3 is niet mogelijk, want na 16. Dxd3 is er niet veel meer te doen tegen de dreiging 17. ... Lh2 18. Kh1 Lg3 19. Kg1 Dh2 20. Kf1 Dxf2 mat. Speelt wit 17. De2 of Te2 (om de pion op f2 te dekken) dan is het mat door 20. ... Dh1. Na 17. Dd2 verliest wit de dame door 18. ... Lf4 en ook na 17. Le3 denk ik dat zwart kan winnen door 17. ... Lh2 18. Kh1 Tae8! met de dreiging Txe3. Bekijkt u dit zelf maar eens.

16. Dd3 Lg4

Dreigt 17. ... Dh2 met mat. De volgende zetten van wit zijn gedwongen. Hier had ik even de hoop dat ik copy had voor Tim Krabbe's *Schaakkuriosa III*, weer een verliespartij van Donner binnen 25 zetten, maar het heeft niet zo mogen zijn. Wit weet zich door het geven van een pion voorlopig te redden.

17. g3 Dh5 18. Te3 Tae8 19. Kg2

Het paard van b1 wordt node gemist! Het kon anders een grote rol spelen bij de dekking van veld f3!

19. ... Lf5 20. Dd2

Het enige veld voor de dame. 20. ... Dh3 21. Kg1 Le4 22. f3 Dxc3 23. Dg2 Dxc2 24. Kxc2 Ld5 25. Ld2 Txe3 26. Lxe3 Te8 27. Kf2 Lg3 28. Kxc3 Txe3 29. Lxd5 cxd5 30. a4

Hier schrok ik even! Donner speelde dit a tempo, terwijl hij bij de vorige zetten steeds even de tijd had genomen. Zwart blijft weliswaar één pion voor, maar er is een toreneindspel ontstaan en daarin ben ik niet zo'n kei. Terwijl Donner het juist van zijn eindspel moet hebben!

Achteraf gezien valt het allemaal nogal mee, al ben ik niet zeker of Donner niet ergens remise heeft laten liggen.

30. ... h5 31. axb5 axb5 32. Ta5 Txc3 33. Txb5 Txc2 34. Txd5 g6 35. Kh4 Kg7 36. Td6 Td2
 Met de toren achter de vrijpion.
37. Kg3 g5

De witte koning wordt ingesloten.

38. Kh3 f6 39. d5 Kg6 40. Td8 Kf5 41. Td6 h4

En wit gaf op. Ook de twee laatste witte pionnen gaan verloren.

Ereleden.

In 1987 werd Fred Engelhard benoemd tot het eerste erelid van VSM. In mei 1998, bij de viering van het 30-jarig bestaan van VSM, werd Frans Neus benoemd tot het tweede erelid van de club.

In 1991 verhuisde VSM naar een nieuw clublokaal namelijk het DenksportCentrum Maastricht aan de Franciscus Romanusweg (voormalig sportfondsenbad). Helaas zagen we in de negentiger jaren de ledenaantallen langzamerhand omlaag gaan. Dat resulteerde erin (mede als gevolg van stijgende huurkosten) dat VSM eerst uitweek naar "de Soos" in St. Pieter en nu sinds enige jaren in "Aux Arcades" aan de St. Annalaan speelt. Sinds 1995 was Maarten van Gils voorzitter van VSM. Hij was een gedreven voorzitter die zowel binnen als buiten de vereniging het schaken promootte. Zoals hij het zelf kernachtig uitdrukte: "Ik wil Maastricht weer op de schaakkaart zetten!".

* Maarten van Gils

In april 2000 is de Stichting Chess Events Maastricht in het leven geroepen, met als bestuur de VSM-leden Daan Brorens, Jan van Reek en (uiteraard) als grote motor Maarten van Gils. Voornaamste doel van de stichting was om een einde te maken aan de ongewenste situatie dat het laatste grote schaakevenement in Maastricht het bekende MSV-toernooi in 1946 was. Hieraan werd toen onder meer deelgenomen door Van Scheltinga, Prins en Vinken; de winnaar heette Max Euwe. Sindsdien zijn in Maastricht nooit meer topschakers aan het werk geweest, afgezien van een sporadische simultaanséance. Wie in grote schaak-databases op zoek gaat naar meesterpartijen die na 1946 in Maastricht zijn gespeeld, vindt niets. Het eerste grote wapenfeit van de kersverse stichting was de organisatie van een match in januari 2001 tussen grootmeester John van der Wiel en het schaakprogramma Rebel Century 3.0. John van der Wiel, bekend als "computerkiller" had nog nooit een partij tegen een computer verloren. In de match tegen Rebel wint hij na twee remises de 3^e partij, maar verlies vervolgens de 4^e en 5^e. In de 6^e partij biedt de programmeur van Rebel, Ed Schröder, in overigens gewonnen stand remise aan, wat door Van der Wiel wordt geaccepteerd. Eindstand 3½ - 2½ voor de computer. Voor de partijen, analyses, foto's, etc., zie http://www.chessevents.nl/Vandewiel/wiel_match.htm.

Postuum tot erelid benoemd.

In juli 2001 overlijdt onverwacht Maarten van Gils. Een groot gemis voor VSM, voor Chess Events Maastricht, en voor de hele Limburgse schaakwereld. Net gepensioneerd en daarom tijd om al zijn energie in het bevorderen van het schaken te stellen werd hij veel te jong, op 62-jarige leeftijd, uit het leven weggerukt. Vanwege zijn grote verdiensten voor VSM wordt Maarten postuum tot het derde erelid van VSM benoemd. In februari 2002 organiseert de stichting, met Jos Uiterwijk als nieuw bestuurslid in plaats van

* Engelhard / Van Herck

Maarten van Gils, een vervolgmatch, nu tussen grootmeester Loek van Wely en Rebel Century 4.0. De match eindigt na vier winstpartijen voor de wit-speler in 2-2. Zie voor de partijen, analyses, foto's, etc. http://www.chessevents.nl/Vanwely/wely_match.htm.

Momenteelt heeft VSM zo'n 50 leden onder wie ongeveer 15 jeugdleden. Er doen twee teams mee aan de externe competitie, waarvan het eerste team in de 3^e klasse KNSB speelt en het tweede team in de 2^e klasse LiSB. Daarnaast is er een interne competitie, in ons gezellige clublokaal in "Aux Arcades" aan de St. Annalaan 11 te Maastricht. Onze jeugdleden spelen op de woensdagavond van 18.30 tot 19.45 uur. De senioren spelen vervolgens op dezelfde avond vanaf 20.00 uur. Leden ontvangen gratis het clubblad *En Passant*. Uiteraard zien we nieuwe leden graag tegemoet. Iedereen is van harte uitgenodigd eens te komen kijken en een potje met ons mee te schaken. Meer informatie vindt u ook op onze website: <http://www.cs.unimaas.nl/~uiterwyk/vsm/index.htm>

Deze bijdrage kwam tot stand op basis van diverse artikelen in het clubblad van VSM, *En Passant*, en met name uit het in 1998 verschenen jubileumboekje *30 jaar VSM: een terugblik*.

Exemplaren van dit jubileumboekje zijn nog in beperkte mate beschikbaar. Ik dank de diverse anonieme en niet-anonieme (Neus, Nelissen) auteurs voor hun bijdragen. De foto's zijn deels van de hand van Ton Knipschild, deels uit de nalatenschap van Maarten van Gils, en deels van onbekende herkomst.

Jos Uiterwijk, voorzitter VSM